

МЕНТІОЛОГІЯ В ПЛОЩИНІ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСОРА Л. А. ЛИСИЧЕНКО

У пропонованій науковій розвідці стисло резюмовано теоретичні здобутки вітчизняних лінгвістів у контексті дослідження мовних явищ з опертям на концепцію мовної картини світу професора Л. Лисиченко, встановлено значущість, актуальність, релевантність цієї концепції для провадження сучасних мовознавчих студій у площині новітнього наукового напрямку ментіології, чи лінгвістики брехні. На фактичному матеріалі вибраних ілюстративних зразків окреслено перспективні завдання для подальшого опису та аналізу універсальної аксіологічної дихотомії “правда – неправда (брехня)” і дотичних до неї бінарних опозицій в українському комунікативному просторі на методологічних засадах ментіології та постулатах концепції Л. Лисиченко.

Ключові слова: мова, мовна картина світу, концептуальна картина світу, ментіологія, слово, значення, дихотомія “правда-неправда (брехня)”.

Kalinichenko V. Mentiology (Linguistics of Lies) in the Language World-view Plane in the Context of Professor L. A. Lysychenko's Concept. *The paper under consideration briefly summarizes the theoretical achievements of domestic linguists in the context of studying linguistic phenomena based on Professor L. Lysychenko's language worldview concept, and establishes the significance and relevance of this concept for the implementation of modern linguistic studies in the mentiology (the linguistics of lies) area as an innovative linguistic direction. The main methods used in this research are methods of systematization and theoretical generalization of empirical material, a descriptive method, elements of word-formation and semantic analysis methods, a lexicographic definitions analysis method, as well as an interpretive method. The paper is based upon such factual research material as the terminology units, selected from the discursive space of A. Zahnitko's linguistic terms dictionary, as well as the vocabulary units of modern Ukrainian academic and media discourse texts, which contain “quasi” – and “pseudo” – components in their morpheme composition. The author states that the “false” component can be included in the structure of the lexical meaning, taking into account its main components: false denotative meaning, false significative meaning and false pragmatic meaning, regarding all its modifications. The analyzed lexical units make it possible to raise the issue of a so-called pseudo (or quasi) language worldview – the worldview that verbally objectifies false reality, manifesting the falsehood category by means of language units. Relying upon the factual data of the selected illustrative discourse samples, the author outlines a number of promising tasks for the further description and analysis*

of the universal axiological dichotomy “truth – untruth” and its related binary oppositions “probability – improbability”, “truthfulness – falsity”, “possibility – impossibility” in Ukrainian communicative space based on the methodological principles of mentiology and the postulates of Professor L. Lysychenko’s language worldview concept.

Key words: *language, language worldview, conceptual worldview, mentiology, word, meaning, “truth-untruth / false” dichotomy.*

Мовна картина світу – явище настільки складне й багатомірне, як і сама мова, яка є суспільним і разом із тим індивідуальним явищем, що пов’язане з позамовним світом, із світом певного суспільства, із світом індивідуума і становить собою певним чином організовану систему знаків

(Л. А. Лисиченко. Ці невичерпні глибини мови)
(Лисиченко, 2011: 138)

Вступ

Поняття про мову як цілісну картину світу, що вбирає в себе не тільки знаки, структуру мови загалом і кожної з них зокрема, а й увесь ментальний світ людини, виразником якого є мова, без сумніву, потребує кількасотрічних спостережень і досліджень окремих явищ та аспектів мовної картини світу (див. про це: Лисиченко, 2009: 184). Професор Лідія Лисиченко розробила ґрунтовну теорію мовної картини світу й лексичного значення як її репрезентанта, що у світлі сучасної лінгвістики може бути доповнена й розширена, як зауважує і сама дослідниця, порівн.: «Слово, як відомо, є однією з найважливіших мовних одиниць, у якій фіксуються в загальному вигляді наслідки пізнавальної діяльності людини. Питання про місце слова в мові, про його функції, значення, семантичну структуру має тривалу історію, воно по-різному розв’язувалося залежно від рівня розвитку мовознавства і суміжних із ним наук, від світоглядної позиції дослідника. Незважаючи на багатоманітність підходів до вивчення слова, воно на всіх етапах розвитку мовознавства, в усіх його напрямках вважалося одним з основних мовних елементів» (Лисиченко, 2006: 5).

Мета цієї наукової розвідки – окреслити перспективні ракурси студювання засобів вербальної об’єктивації універсальної дихотомії *правда-неправда (брехня)* як фрагмента мовної картини світу (далі

МКС). Подана мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань: 1) узагальнено схарактеризувати окремі аспекти сьогочасної української МКС в площині ментіології (лінгвістики брехні) як модерної мовознавчої галузі, аспектуально залучивши для аналізу сучасні наукові терміни, а також лексичні інновації з компонентами *квазі-*, та *псевдо-*, що виникли в період російсько-української війни; 2) актуалізувати ключові положення концепції МКС Л. Лисиченко для розвитку авторської концепції. Як дослідницький матеріал використано актуальні теоретичні праці професора Л. Лисиченко, а як ілюстративний – терміни, виокремлені з дискурсивного простору словника лінгвістичних термінів А. Загнітка (Загнітко, 2012), а також вибрані мовні одиниці з текстових фрагментів українськомовного академічного й медіадискурсу, що мають у своєму морфемному складі компоненти *квазі-* та *псевдо-*.

Наукові студії, присвячені аналізу мовних і мовленнєвих одиниць у національно-мовних картинах світу, що виконуються в контексті поглядів професора Л. Лисиченко, не втрачають своєї актуальності. Про антропоцентричність МКС, її зв'язок і співвіднесеність з концептуальною картиною світу, а також специфіку відображення в МКС національних особливостей світобачення комунікативного соціуму в працях професора Л. Лисиченко міркує Л. Кравець (див.: Кравець, 2023: 125–128). Опрацьовуючи роботи професора Л. Лисиченко, присвячені шляхам аналізу мовного матеріалу крізь призму антропоцентричної парадигми, А. Лучик розглядає концепцію побудови МКС як наукового підґрунтя для вітчизняних лінгвокогнітивних студій, акцентуючи, як і Л. Кравець, на чітко вираженій антропоцентричності цієї концепції та її відповідності ідеям О. Потебні про тісний взаємозв'язок мови, культури, мислення, світогляду індивіда й народу (див.: Лучик, 2023: 132–134). Спираючись на концепцію МКС Л. Лисиченко та наводячи ілюстративні зразки, що були популярні з 2014 року й актуалізувалися у вітчизняному медіасередовищі, зокрема мінітексти мемів, певні вислови-сленгізми, а також приклади обценних лексичних новотворів, О. Олексенко осмислює дискусійні питання численних змін у сьогочасній українській МКС, що можуть свідчити й про її деформацію, і про закономірний розвиток (див.: Олексенко, 2023: 146–149). Студіюючи структуру й зміст мовної та національної картин світу крізь призму концепції професора

Л. Лисиченко у філософському контексті, подібно до згадуваних вище вчених, М. Степаненко вкотре наголошує на антропоцентричності цієї концепції, її тісному зв'язку з ідеями Г. Сковороди, В. фон Гумбольдта, О. Потебні, чітко вираженій думці про детермінованість мовної картини світу концептуальною картиною та навпаки, а отже, і про переконливість їхньої діалектичної єдності, беззаперечної здатності МКС виражати індивідуальну та національну своєрідність комуніканта, зокрема й мовного соціуму загалом (див.: Степаненко, 2023: 183–185). Аналізуючи концепцію МКС Л. Лисиченко, В. Калініченко також актуалізує питання про необхідність дослідження семени *неправда* в структурі лексичного значення слів у денотативній, сигніфікативній, прагматичній площинах у межах такого нового перспективного лінгвістичного напрямку, як *ментіологія*, або *лінгвістика брехні* (див. про це: Калініченко, 2023: 106–108), започаткованого та активно студійованого Т. Космедою (див.: Космеда, 2022а; Космеда, 2022b; Космеда, 2021; Космеда, 2020 та ін.). Зазначмо, що всі названі дослідники акцентують увагу на винятковій *актуальності* концепції МКС, розробленої професором Л. Лисиченко, для сучасних лінгвістичних студій, спрямованих на вивчення слова, мови, мовлення, комунікації, виявлення національних особливостей світогляду й світосприйняття мовця, необхідності розвитку та застосування цієї концепції для розширеного дослідження окремих новітніх мовних явищ, що вимагають новаторського розгляду, а подекуди й переосмислення та переоцінки закріплених у мовознавчих колах стереотипів.

Методи дослідження

Основними методами, використаними в пропонованій науковій розвідці, є головню *методи систематизації* та *теоретичного узагальнення емпіричного* матеріалу, що залучені для резюмування здобутків українських дослідників у межах аналізованої проблематики, а також виявлення сучасних тенденцій у площині студіювання мовного й мовленнєвого матеріалу з опертям на концепцію МКС професора Л. Лисиченко; *описовий метод* – для надання загальної характеристики зареєстрованим ілюстративним зразкам фактичного матеріалу розвідки, а також елементи методів *словотвірного* та *семантичного* аналізу для маніфестації деяких теоретичних аспектів дискутованої проблеми з фокусуванням на вибраних ілюстративних одиницях;

прийом аналізу лексикографічних дефініцій для презентації наявності лінгвістичних термінів з компонентами *квазі-*, *псевдо-*; *інтерпретативний* метод – для тлумачення лексичного матеріалу, що функціює в сучасному просторі української лінгвокультури для номінації фактів російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу

Сучасне мовознавство має поліфункційний характер, збагатившись такими новими напрямками, як лінгвопрагматика, лінгвоконфліктологія, лінгвістична жанрологія, теолінгвістика, лінгвогендерологія, лінгвоекспериментологія, лінгвістика креативу, комп'ютерна лінгвістика та ін. (див.: Заніздра Н., Заніздра В., 2008; Маленко, Борисов, 2021; Мельничук, 1991 та ін.). Серед них виокремлюється і *лінгвістика брехні* (див.: Космеда, 2022а; Космеда, 2022б; Космеда, 2021; Космеда, 2020 та ін.), методологічні засади якої було розроблено в другій половині ХХ ст. німецьким філософом Х. Вайнрайхом (див.: Weinrich, 2005) і американським лінгвістом Д. Болінджером (див.: Bolinger, 2021).

Очевидно, концептуальну й мовну картини світу доцільно вивчати у фокусі проблематики лінгвістики брехні, зокрема йдеться про такі ключові проблеми цього наукового напрямку, як омовлення універсальної аксіологічної дихотомії *правда – неправда (брехня)* та її відображення в МКС на рівні низки бінарних опозицій (див. Рис. 1) з урахуванням модифікацій на зразок *правий (правдивий) – лівий (неправдивий), білий (правдивий) – чорний (неправдивий)* та ін., що в різних лінгвокультурах має своєрідний вияв (див.: Калініченко, 2022а; Калініченко, 2022б; Калініченко, 2022с). Інколи лінгвістику брехні номінують *лінгвістикою фейку*, що сфокусована на вивченні специфіки формування неправдивих смислів, які моделюються в лексичних і паремійних формулах вербалізації брехні, що в сучасному мас-медійному дискурсі особливо актуально: простежуємо появу нових слів і значень, розширення МКС і семантики слова, формулювання неправдивих дефініцій та ін. (див.: Калініченко, 2023: 106; Kalinichenko, 2021).

Предметом лінгвістики брехні може бути й етимологія: відомі випадки псевдоваріантів інтерпретації походження слів, актуалізацію так званої народної етимології, спрощене тлумачення внутрішньої форми слова та ін. Інколи в тлумачних словниках

натрапляємо на псевдотлумачення значень слів і словосполучень, подання умовних номінацій, обмовок чи недомовок і под. Звернімо увагу й на формування термінології різних галузей знань, в основі якої компоненти *псевдо-* й *квазі-*, що активно фіксується лексикографічними джерелами, до прикладу: *квазіграмама*, *квазідискурс*, *квазікомпози-ти*, *квазіречення*, *квазісиметрія* (асиметрія) лінгвістичних об'єктів, *квазісиноніми*, *квазісинонімія*, *квазіфлексія*, *квазіконтраст*; *псевдоетимологія*, *псевдокомунікація*, *псевдомотивація*, *псевдонім*, *псевдопитання* (див.: Загнітко, 2012), а також ілюстративні зразки, фіксовані в текстах сучасного українськомовного академічного та медіадискурсу (*псевдоукраїнське*, *псевдокомунікація*, *псевдомова*, *псевдослово*, *псевдодержава*, *псевдомир*, *псевдопрезидент*, *псевдокохання*; *квазімова*, *квазікомунікація*, *квазіремарки* та ін.). Зазначене, як видається, дає право актуалізувати питання про існування *псевдо* (чи *квазі*) мовної картини світу – картини світу, що вербально об'єктивує неправдиву реальність, фіксуючи омовлення неправди.

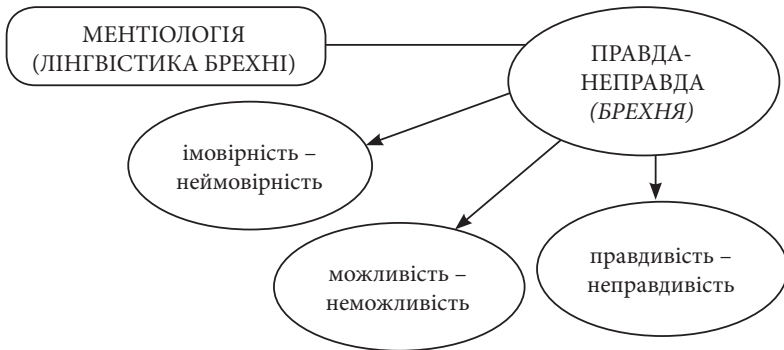

Рис. 1. Опозиції в межах аксіологічної універсальної дихотомії *правда – неправда (брехня)*.

Професор Л. Лисиченко зауважує, що значення слова – це таке мовне явище, у «якому відбивається вся складність мови як суспільного явища взагалі і слова як одиниці мовної системи. Із такого розуміння виникає і вивчення лексичного значення як багатокомпонентного явища» (Лисиченко, 2006: 15), що має складну, до цього часу, як видається, до кінця не пізнану структуру. Серед типів лексичного значення професор Л. Лисиченко вслід за іншими вченими вказує на існування *об'єктивного* й *суб'єктивного* лексичного значення

(Лисиченко, 2006: 24). Очевидно, суб'єктивне значення може бути неправдивим, таким, що не відповідає дійсності, неістинним, із актуалізацією викривленої інформації, неправдивої оцінки, фіксації псевдоемоцій тощо. Лінгвістика неправди фіксує й особливості омовлення віртуальної реальності, вимислу, фантазії, оскільки паралельно до реального світу існує світ ірреальний, що також омовлюється (див. про це: Калініченко, 2023: 108).

Така класифікація неправдивих суб'єктивних значень та неправдивої мовної картини світу потребує ґрунтовного студіювання, формування релевантної класифікації значень за опозиційним параметром вияву семантичних компонентів *правда* чи *неправда* попри відносність цих понять. Крім того, як видається, компонент *неправда* може входити в структуру лексичного значення з урахуванням його основних складників: неправдиве денотативне значення (*спеціальна воєнна операція* замість *війна* / заміна реалій дійсності/), неправдиве сигніфікативне значення (*від'ємний наступ* замість *відступ*; *від'ємно піднятися на поверхню* замість *затонути* (про військовий корабель); *від'ємно приземлитися* (про літак) замість *розбитися* / *впасти*, *зазнати аварії* (про авіатроцю бойового літака), неправдиве прагматичне значення (*z-визволителі*, *z-священник*, *z-патріарх*, *окупація z-зомбі*, *z-пропаганда*, *z-нацизм*, *z-рашизм*, *z-публіка*) (див. про це: Космеда, 2022 b: 113–130), з урахуванням усіх його модифікацій.

Висновки

Отже, МКС не належить до усталених і статичних конструктивів: вона, як і мова загалом, розвивається, модифікується та характеризується певною амбівалентністю, контраверсійністю; вектори її чинності скеровані й у бік інноваційності, індивідуалізації, кодифікованості, прескриптивності, і в бік архаїзації, запозичення, загальномовності, дескриптивності, відбиваючи комплексність та неоднозначність світу, а також складність його сприйняття людиною та відтворення в площині мови.

До базових положень концепції Л. Лисиченко належать важливі для авторського викладу твердження, що потребують розвитку: 1) мовна картина світу відображає не лише реальне, але й “потойбічне”, хоча й не в “містичному” розумінні: ідеться про потенціал моделювання неправди (брехні), фантазії, вимислу; 2) у розумінні

Л. Лисиченко “потойбічне” – це те, що міститься у свідомості людини, що фіксується в її психіці, виявляється в логіці її мислення, способі викладу думок, а виражається в її мовленні, ідіолекті, ідіостилі; 3) мовна картина світу – надто складне й багатогранне явище, феномен, для вивчення якого потрібно об’єднати зусилля вчених різних галузей науки, однак завдання вивчення МКС, зрозуміло, не може бути розв’язане водночас.

Аспектуально продемонстровано, що сучасні терміни різних галузей знань утворюються на основі компонентів *псевдо-* й *-квазі*, що доводить існування тенденції до моделювання значень на основі актуалізації концепту *неправди*, що простежується і під час аналізу деяких новотворів, пов’язаних з російською агресією на території України.

Наведені в основній частині поданої наукової розвідки ілюстративні зразки, що є вербалізаторами базової аксіологічної універсальної дихотомії *правда-неправда (брехня)*, потребують детального дослідження в площині лінгвістики фейку (ментіології) в найближчій перспективі, зокрема й через актуалізацію мегаекстралінгвального чинника, яким є повномасштабна російсько-українська війна, що триває з лютого 2022 року. Саме цей чинник і мотивував розширення МКС українців через появу лексичних інновацій, передусім військового та політичного тематичних доменів.

Наголосімо, що подібні наукові студії в подальшому доцільно провадити саме в площині запропонованого Т. Космедою в українському мовознавстві модерного лінгвістичного напрямку – *ментіології*, що виявляється передусім на рівні лінгвофілософських опозицій *імовірність – неймовірність, можливість – неможливість, правдивість – неправдивість*, актуалізуючи та надалі розвиваючи напрацьовані професором Л. Лисиченко постулати концепції МКС.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Барішполец, О. Т.** (2013). *Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації*. Кіровоград: Імекс-ЛТД.
2. **Заніздра, Н. О., & Заніздра, В. В.** (2008). Напрями сучасного мовознавства. *Вісн. КДПУ імені Михайла Остроградського*, 2 (49)/1, 21–24.
3. **Загнітко, А.** (2012). *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. (Т. 1–4). Донецьк: Вид-во ДонНУ.
4. **Калініченко, В. І.** (2023). Теорія мовної картини світу Л. А. Лисиченко у фокусі лінгвістики брехні. *Український світ у наукових парадигмах*, 10, 106–108.
5. **Калініченко, В. І.** (2022a). Мілітїпсевдоніми як особливий вид антропонімів у вітчизняних лінгвістичних студіях. *Лінгвістичні дослідження*, 56,

- 256–268. 6. **Калініченко, В. І.** (2022 b). Лінгвальні аспекти категорії неймовірності (на прикладі українськомовних мілітіпсевдонімів). *The XIII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic research, innovation and results»* (pp. 581–585). Prague: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. 7. **Калініченко, В. І.** (2022c). Неправда як смисловий компонент у структурі українськомовного псевдоніму. *Полігранна філологія без кордонів* (с. 527–541). Харків: Вид-во Іванченка І. С. 8. **Калініченко, В. І.** (2021). “Лінгвістика брехні”: дослідницькі підходи, аспекти, параметри кризь призму часу й простору. *Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2019–2020 рр.* Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. Узято з <https://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/10318>. 9. **Космеда, Т.** (2022a). Моделирование псевдоинформации в научном лингвистическом дискурсе: активные манипулемы. *Perswazja językowa w różnych dyskursach [Речевое воздействие в разных дискурсах]* (с. 155–175.) (Т. 7.). Гданськ: Изд-во Гданьского ун-та. 10. **Космеда, Т.** (2022 b). Нове семантико-прагматичне навантаження літер латиниці в період російсько-української війни. *Культура слова*, 96, 113–130. 11. **Космеда, Т. А.** (2021). Вербалізація категорії неймовірності: формування орнаментальної ментіології (на матеріалі співомовок С. Руданського). *Мовні і концептуальні картини світу*, 70/3, 29–45. 12. **Космеда, Т.** (2020). Рецепція статусу українського мови в російському мовознавстві: миф і реальність. *Slavia Centralis*, 1, 126–135. 13. **Кравець, Л.** (2023). Проблема мовної картини світу в працях Л. Лисиченко. *Український світ у наукових парадигмах*, 10, 125–129. 14. **Лисиченко, Л. А.,** & Олексенко, О. А. (2014). Диференціація мовної картини світу – девальвація духовних цінностей. *Лінгвістичні етюди* (с. 90–97). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 15. **Лисиченко, Л. А.** (2011). *Ці невичерпні глибини мови*. Харків: ВГ «Основа». 16. **Лисиченко, Л. А.** (2009). *Лексико-семантичний вимір мовної картини світу*. Харків: ВГ «Основа». 17. **Лисиченко, Л. А.** (2008). *Багатозначність у лексико-семантичній системі: структурний, семантичний, когнітивний аспекти*. Харків: Вид. група «Основа». 18. **Лисиченко, Л. А.** (2006). *Лексико-семантична система української мови*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 19. **Лучик, А.** (2023). Концепція побудови мовної картини світу в працях Л. А. Лисиченко як наукове підґрунтя для вітчизняних лінгвокогнітивних студій. *Український світ у наукових парадигмах*, 10, 132–135. 20. **Маленко, О.,** & Борисов, В. (2021). *Українське мовознавство як науковий дискурс: історія, теорія, практика*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 21. **Мельничук, О. С.** (1991). Методологічні пошуки в нових підходах до висвітлення мови. *Мовознавство*, 2, 3–11. 22. **Олексенко, О.** (2023). Зміни в українській мовній картині світу сьогодення: деформація чи розвиток? *Український світ у наукових парадигмах*, 10, 146–149. 23. **Степаненко, М.** (2023). Структура і зміст мовної та національної картини світу: філософсько-лінгвістична концепція Л. А. Лисиченко. *Український світ у наукових парадигмах*, 10, 183–185. 24. **Bolinger, D. Le Merton.** (2021). *Language – The Loaded Weapon: The Use and Abuse of Language Today*. London: Routledge Taylor and Francis Group. 25. **Kalinichenko, V. I.** (2022). Battle call-signs (military pseudonyms) in domestic linguistic studies: the problem of terminology and definition. *IV International Scientific Conference for Bachelor, Master, Graduate Students and Young Researchers «Topical Issues of Humanities, Technical and Natural Sciences»* (pp. 241–245). Vinnytsia: Vasył Stus DonNU. 26. **Kalinichenko, V. I.** (2021). The category of fake

in present-day linguistic studies. *V International Scientific Conference for Bachelor, Master, Graduate Students and Young Researchers «Topical Issues of Humanities, Technical and Natural Sciences»* (pp. 267–272). Vinnytsia: Vasyly' Stus DonNU. 27. **Weinrich, H.** (2005). *The Linguistics of Lying And Other Essays* (Jane K. Brown and Marshall Brown, trans.). Washington, Seattle: University of Washington Press.

REFERENCES

1. **Baryshpolets, O. T.** (2013). *Brekhnia v informatsiinomu prostori ta mizhosobovii komunikatsii* [Lies in the information space and interpersonal communication]. Kirovohrad: Imeks-LTD [in Ukrainian].
2. **Zanizdra, N. O., & Zanizdra, V. V.** (2008). Napriamy suchasnoho movoznavstva [Modern linguistics directions]. *Visn. KDPU imeni Mykhaila Ostrohradskoho – Mykhailo Ostrohradskiy KDPU Scientific Bulletin*, 2 (49)/1, 21–24 [in Ukrainian].
3. **Zahnitko, A.** (2012). *Slovyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy* [Dictionary of modern linguistics: concepts and terms]. (T. 1–4). Donetsk: Vyd-vo DonNU [in Ukrainian].
4. **Kalinichenko, V. I.** (2023). Teoriia movnoi kartyny svitu L. A. Lysychenko u fokusi linhvistyky brekhni [L. A. Lysychenko's language worldview theory in the linguistics of lies focus]. *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh – The Ukrainian world in research paradigms*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody, 10, 106–108 [in Ukrainian].
5. **Kalinichenko, V. I.** (2022a). Militipsevdonimy yak osoblyvyi vyd antroponimiv u vitchyznianskykh linhvistychnykh studiiakh [Military pseudonyms as a special type of anthroponyms in domestic linguistic studies]. *Linhvistychni doslidzhennia – Linguistic studies*, 56, 256–268 [in Ukrainian].
6. **Kalinichenko, V. I.** (2022b). Linhvalni aspekty katehorii neimovirnosti (na prykladi ukrainskomovnykh militipsevdonimiv) [Linguistic aspects of the improbability category (based on Ukrainian militypseudonyms)]. *The VIII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic research, innovation and results»* (pp. 581–585). Prague: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data [in Ukrainian].
7. **Kalinichenko, V. I.** (2022c). Nepravda yak smyslovyi komponent u strukturi ukrainskomovnoho psevdonimu [Untruth as a semantic component in the structure of a Ukrainian pseudonym]. *Polihhranna filolohiia – Multifaceted philology* (pp. 527–541). Kharkiv: Vyd-vo Ivanchenka I. S. [in Ukrainian].
8. **Kalinichenko, V. I.** (2021). “Linhvistyka brekhni”: doslidnytski pidkhody, aspekty, parametry kriz pryzmu chasu i prostoru [“Linguistics of lies”: research approaches, aspects, parameters via the prism of time and space]. *Materialy naukovoi konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu, naukovykh pratsivnykiv i zdobuvachiv naukovoho stupenia za pidsumkamy naukovodoslidno roboty za period 2019–2020 rr. – Proceedings of the scientific conference for professors and teaching staff, researchers and degree holders based on the research work results for the 2019–2020 time period*. Vinnytsia: DonNU imeni Vasylia Stusa. Retrieved from <https://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/10318> [in Ukrainian].
9. **Kosmeda, T.** (2022a). Modelirovanie psevdoinformatsii v nauchnom lingvisticheskom diskurse: aktivnye manipulemy [Modeling pseudo-information in scientific linguistic discourse: active manipulations]. *Perswazja językowa w różnych dyskursach [Rechevoe vozdejstvie v raznykh diskursah] – Speech influence in different discourses* (pp. 155–175). (T. 7.). Gdansk: Izd-vo Gdan'skogo un-ta [in Russian].
10. **Kosmeda, T.** (2022b). Nove semantyko-prahmatychnne navantazhennia liter latynynsi v period rosiisko-ukrainskoi viiny [The new semantic and pragmatic load of Latin letters during the Russia-Ukraine war]. *Kultura slova – Word culture*, 96, 113–130 [in Ukrainian].

11. **Kosmeda, T. A.** (2021). Verbalizatsiia katehorii neimovirnosti: formuvannia ornamentalnoi mentioloohii (na materiali spivomovok S. Rudanskoho) [Verbalization of the improbability category: the ornamental mentiology formation (based on S. Rudanskyi's interviews material)]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu – Linguistic and conceptual worldviews*, 70/3, 29–45 [in Russian].
12. **Kosmeda, T.** (2020). Receptcija statusa ukrainskogo jazyka v rossijskom jazykoznanii: mif i real'nost' [Reception of the Ukrainian language status in Russian linguistics: myth and reality]. *Slavia Centralis*, 1, 126–135 [in Russian].
13. **Kravets, L.** (2023). Problema movnoi kartyny svitu v pratsiakh L. Lysychenko [The problem of the language worldview in L. Lysychenko's research works]. *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh – The Ukrainian world in research paradigms*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody, 10, 125–129 [in Ukrainian].
14. **Lysychenko, L. A.,** & Oleksenko, O. A. (2014). Dyferentsiatsiia movnoi kartyny svitu – devalvatsiia dukhovnykh tsinnosti [The language worldview differentiation – a devaluation of spiritual values]. *Linhvistychni etudy – Linguistic sketches* (pp. 90–97). Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].
15. **Lysychenko, L. A.** (2011). Tsi nevycherpni hlybiny movy [These inexhaustible depths of language]. Kharkiv: VH «Osнова» [in Ukrainian].
16. **Lysychenko, L. A.** (2009). *Leksyko-semantychnyi vymir movnoi kartyny svitu [The lexical-semantic dimension of the language worldview]*. Kharkiv: VH «Osнова» [in Ukrainian].
17. **Lysychenko, L. A.** (2008). *Bahatoznachnist u leksyko-semantychnii systemi: strukturnyi, semantychnyi, kohnitivnyi aspekty [Ambiguity in the lexical-semantic system: structural, semantic, cognitive aspects]*. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osнова» [in Ukrainian].
18. **Lysychenko, L. A.** (2006). *Leksyko-semantychna sistema ukrainskoi movy [The lexical-semantic system of the Ukrainian language]*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].
19. **Luchyk, A.** (2023). Kontseptsiiia pobudovy movnoi kartyny svitu v pratsiakh L. A. Lysychenko yak naukovе pidhruntia dlia vitchyznianskykh linhvokohnitivnykh studii [The concept of constructing a language worldview in L. A. Lysychenko's works as a scientific basis for domestic linguistic and cognitive studies]. *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh – The Ukrainian world in research paradigms*, 10, 132–135 [in Ukrainian].
20. **Malenko, O.,** & Borysov, V. (2021). *Ukrainske movoznavstvo yak naukovyi dyskurs: istoriia, teoriia, praktyka [Ukrainian linguistics as a scientific discourse: history, theory, practice]*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian].
21. **Melnychuk, O. S.** (1991). Metodolohichni poshuky v novykh pidkhodakh do vysvitlennia movy [Methodological research in new approaches to studying language]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 2, 3–11 [in Ukrainian].
22. **Oleksenko, O.** (2023). Zminy v ukrainskii movnii kartyni svitu sohodennia: deformatsiia chy rozvytok? [Changes in the current Ukrainian language worldview: deformation or development?] *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh – The Ukrainian world in research paradigms*, 10, 146–149 [in Ukrainian].
23. **Stepanenko, M.** (2023). Struktura i zmist movnoi ta natsionalnoi kartyn svitu: filosofsko-linhvistychna kontseptsiiia L. A. Lysychenko [The structure and content of language and national worldviews: L. A. Lysychenko's philosophical and linguistic concept]. *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh – The Ukrainian world in research paradigms*, 10, 183–185 [in Ukrainian].
24. **Bolinger, D. Le Merton.** (2021). *Language – The Loaded Weapon: The Use and Abuse of Language Today*. London: Routledge Taylor and Francis Group [in English].
25. **Kalinichenko, V. I.** (2022). Battle call-signs (military pseudonyms) in domestic linguistic studies: the problem of terminology and definition. *IV International Scientific Conference for Bachelor, Master, Graduate Students and Young*

Researchers «*Topical Issues of Humanities, Technical and Natural Sciences*» (pp. 241–245). Vinnytsia: Vasył Stus DonNU [in English]. 26. **Kalinichenko, V. I.** (2021). The category of fake in present-day linguistic studies. *V International Scientific Conference for Bachelor, Master, Graduate Students and Young Researchers «Topical Issues of Humanities, Technical and Natural Sciences»* (pp. 267–272). Vinnytsia: Vasył Stus DonNU [in English]. 27. **Weinrich, H.** (2005). *The Linguistics of Lying And Other Essays* (Jane K. Brown and Marshall Brown, trans.). Washington, Seattle: University of Washington Press[in English].

Калініченко Віра Ігорівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов професійного спрямування, Донецький національний університет імені Василя Стуса; вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, 21001, Україна.

Tel.: +38-098-719-48-90

E-mail: kalinichenko.v@donnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-9675-9174>

Kalinichenko Vira Ihorivna – Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Docent, Head of the Department of Foreign Languages for Specific Purposes; Vasył Stus Donetsk National University; 21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine.

Надійшла до редакції 30 березня 2023 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Калініченко В. І. Ментіологія в площині мовної картини світу в контексті концепції професора Л. А. Лисиченко. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. О. В. Халіман. Харків, 2023. Вип. 58. С. 29–40. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.58.03>*

APA: Калініченко, В. І. (2023). Ментіологія в площині мовної картини світу в контексті концепції професора Л. А. Лисиченко. *Лінгвістичні дослідження, 58*, 29–40. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.58.03>